

DUHOVNO ŽIVLJENJE

92

Družinski
tednik za
slovenske
izseljence

LA VIDA ESPIRITUAL

Revista Semanal

A VIDA ESPIRITUAL

Revista Semanal

THE SPIRITUAL LIFE

Weekly Review

LETO III AÑO
KNJIGA V. LIBRO

BUENOS AIRES

8 — VI — 1935

DUHOVNO ŽIVLJENJE

slovenska izseljenska splošno prosvetna tedenska družinska revija si je osvojila kot vodilo tale načela:

Izbrana vsebina stalne vrednosti — številni in najboljši sodelavci — pesmi in povesti — poljudno znanstveni sestavki — socialne razprave — življenje slovenskih izseljencev — slavospevi lepot slovenske zemlje — opisi tujih ljudi in navad in dežel — vse kar spada v skrivnostno duhovno kraljestvo lepega, dobrega in resničnega — edina redna tedenska slovenska dopisna šola Naš mladi rod — Ženski vestnik — službeni vestnik Slovenske katoliške misije za Južno Ameriko — mnogo slik — fin papir — nizka cena — letno okrog 1.500 strani.

Ustanovitelj in glavni urednik: Josip Kastelic.

Urednik SLUŽBENEGA VESTNIKA Slovenske katoliške misije za Južno Ameriko: Vsakokratni odgovorni izseljenski duhovnik.

Urednica ŽENSKEGA VESTNIKA: Marija Vodopivecova, Rosario.

Urednica NAŠEGA MLADEGA RODU: Krista Hafnerjeva, učiteljica, Jesenice na Gorenjskem, Jugoslavija.

Naročnina znaša: a) Za republiko Argentino in vse ameriške dežele, vključeno Severoameriške Združene države in Kanado, letno \$ 5.— m/n (arg. pap. pesov), milreis 20.—, severoameriških \$ 1.50, urugvajskih pap \$ 3.50, čilenskih \$ 35.—. — b) Za evropske in vse ostale države: letno \$ 6.— (šest argentinskih pesov v papirju), ali Din 70.—, francoskih frankov 25.—, Lir 20.—, mark 4.50, holandskih gold. 2.50, šilingov 10.—, šterling 0.35, belgijskih frankov 35.—.

Naročnino je najboljšje nakazati naravnost upravi (glej spodnji naslov) bodisi v priporočenem pismu, bodisi potem bančnega čeka "sobre Buenos Aires", bodisi s poštnim giro, bodisi našemu pooblaščenecu g. Mirku Peljhanu proti službenemu potrdilu, bodisi na katerega izmed načinov, kakor jih spodaj navajamo, vedno s pripombo: za Duhovno življenje (La Vida Espiritual).

Buenos Aires — Banco Germánico, Av. L. N. Alem 150. — Banco Holandés, Bmé. Mitre 234. Kdor ima hranilno vlogo pri kateri izmed teh dveh bank, mu ni treba pošiljati denarja, temveč lahko piše banki, naj nam ona izplača naročnino kar iz njegove hranilne vloge.

Buenos Aires, La Paternal. — J. Živec, Osorio 5087, sprejema naročnino in oglase.

(Dalje na predzadnji strani ovitka)

Naslov uredništva in uprave:

Dirección de la Redacción y de la Administración:

LA VIDA ESPIRITUAL

Condarco 545

Buenos Aires, Argentina

Teléfono: U. T. 63, Volta 2435.

Bivši rektor ljubljanske univerze
vseučiliški profesor

dr. Aleš Ušeničnik
Ljubljana

Zakaj je dandanes na svetu tako hudo?

Gospod profesor dr. Aleš Ušeničnik, ki se je tako ljubeznjivo odzval na šemu vabilu in nam poslal svoje misli na naše vprašanje **zakaj da je po njegovem mnenju dandanes tako hudo na svetu**, je brez dvoma prvi slovenski izvedenec v socialnih zadevah, odličen in plodovit znanstvenik in izredno priljubljen znanstveni predavatelj. Njegovih znanstvenih knjig in spisov skoro ni števila. Zlasti je tudi znan kot dolgoleten glavni urednik slovite slovenske znanstvene revije "Cas". Njegova socialna predavanja na ljubljanski univerzi vedno privabijo polne dvorane slušateljev-akademikov iz raznih fakultet in različnega svetovnega nazora. Mi torej našim čitateljem častitamo na takem sodelavcu in jih prosimo, da njegove misli tako skrbno zasledujejo, kakor zaslužijo.

Čeprav ni naš list ne izključno, ne predvsem glasilo za temeljito znanstveno obravnavanje socialnih vprašanj, smatramo vendar zadevo za tako važno, da smo želeli podati svojim cenjenim čitateljem mnenja nekaterih najodličnejših slovenskih mož o tako perečem vprašanju, ki se tiče vseh ljudi morda še posebej nas izseljencev. Oba spoštovana gospoda sodelavca, katerih mnenja smo že objavili, obravnavata to važno vprašanje bolj teoretično, miseljno, dočim bodo zgrabili naši nadaljni gospodje sodelavci isto zadevo bolj od praktične strani. Jasno je, da je oboje važno in za resničen uspeh neobhodno potrebno, saj pravi star slovenski pregovor: najprej premisli, potem stori.

Uredništvo Duhovnega življenja se dobro zaveda, da so ta razmotrivanja nekoliko težka, za nekatere naše čitatele morda pretežka in bodo nekateri tem globokim mislim le težko sledili. Tistih, ki se bodo za to potrudili, bomo posebno veseli in jim bomo hvaležni, če nam sporoče zadevna svoja mnenja, ki jih bomo tudi objavili, v kolikor nam bo dopuščal prostor. Tistim, ki se jim zde podobne razprave pretežke, pa ponavljamo, da značaj naše revije je in ostane: poljudno—znanstveno—leposlovna slovenska izseljenska družinska revija v kateri hočemo posebej poudarjati njen umetniško-leposlovni del.

Uredništvo.

Zakaj je vendar dandanes tako hudo na svetu? Tako se vprašujeta kmet in delavec, tako se vprašujejo dekleta brez službe. Kmet dela in dela, pa vse nič ne pomaga: ni denarja za obleko, za obutev, za davke. Otroci že skoraj ne morejo več v šolo in cerkev, ker nimajo obleke. Žena, raztrgana, ne more več med ljudi. Sam kmalu ne bo mogel več na semnje. Sicer pa — čemu? Saj

živina tako nima več nobene cene! Delavec je še večji revež. Kako rad bi delal in si z delom služil kruh, a ni dela in ga ni. Že mesece je brezposeln, a družina, žena in otroci stradajo. In dekle brez službe, kam naj se obrne? Ali naj na cesti pogine?

Zakaj?

Včasih so imoviti meščani, ki so od zgoraj gledali na kmete in delavne ljudi, radi govorili: "Vinite se h preprostemu življenju svojih prednikov, pa boste lahko živeli! Ali je kmetom in delavcem treba take gosposčine? Vsak dan meso, pa pijača, pa ta obleka! I, pogledjte no tako kmečko ali delavsko dekle, kako se vam oblači! Prav kakor mestna gospodična! Kajpada ne more biti denarja za potrebne reči!" Neredko so bili taki očitki res nekam upravičeni. Ljudje so res preveč opustili staro, preprosto življenje, preprosto, a zdravo hrano, preprosto, a trpežno in lepo domačo obleko. Res so preveč hlatali za gosposčino. A dandanes? Danes ne gre več za gosposčino — saj je na videz gosposka obleka in prehrana dostikrat celo cenejša — ampak gre za življenje sploh. Kmet ves v dolgeh, delavec brez dela, dekle brez službe sploh ne morejo več živeti! Ne gosposko, ne kmečko, ne delavsko sploh ne!

"A ste veliko premalo varčevali! Saj so bili boljši časi, zakaj pa niste ničesar prihranili? Ko bi ne bili vsega sproti napravili, pa bi sedaj vsaj skromno živeli ob prihrankih, dokler ne pridejo boljši časi!" Tudi v tem je zrno resnice. Ta in oni bi si bil lahko marsikaj prihranil, in bi se sedaj, četudi s težavo, preril skozi najhujše. Toda še več je takih, ki že prej niso živeli v takih razmerah, da bi si bili mogli mnogo prihraniti. Potem pa — in to je poglavitno — kje so že prihranki? Sedanja beda traja že leta in leta!

"A zakaj ste se izselili? Zakaj niste ostali doma, kjer bi bilo vendarle bolj ali manj za vas poskrbljeno?" Toda večina se jih je prav zaradi tega izselila, ker že doma ni mogla dobiti zaslužka. Potem pa, ali ni tudi doma beda? Saj je vsepovsod!

Torej zakaj? Kaj je vzrok, da je tako hudo?

Nekaj vzrokov je dosti vidnih. To so predvsem **gospodarski** vzroki.

Zakaj so delavci brez dela in zaslužka? Zato, ker jih tovarne in druga podjetja odpuščajo. A zakaj jih odpuščajo? Ker trgovina ne gre. A zakaj ne gre trgovina? Ker je vsega blaga preveč. A zakaj je preveč blaga?

Zakaj je preveč blaga?

Dva vzroka sta kar očitna.

Prvi je ta, da se bolj in bolj uvajajo stroji. Premnogo del, ki so jih prej opravljali delavci, opravljajo sedaj stroji. A stroji tudi mnogo več izdelujejo. Stroji lahko teko noč in dan, in zaležejo za deset, za trideset, celo za sto in več delavcev. Stroji se tudi vedno bolj izpopolnjujejo. Tako je treba vedno manj delavcev, a se vendar vedno več izdeluje. To je tako imenovana "racionalizacija" gospodarstva, gospodarstvo se "umno" izpopolnjuje in pocenjuje. A seveda, ker se vedno več izdeluje, je tudi vedno več blaga na trgih. Povpraševanje pa ni vedno večje, kupcev ni vedno več. Nekaj že zato ne, ker potrebe ne rastejo v eno mer naprej. Potem tudi zato ne, ker je treba vedno manj delavcev in je tako vedno več delavcev, ki nimajo primerne dela in zaslužka. Delavci brez zadostnega zaslužka so pa slabi kupei — kaj boš kupoval brez denarja? — in tako se število kupcev manjša. A je še en vzrok in sicer poglavitni, zakaj blago na trgih zaostaja.

Dandanes je segel tehnični napredek po vsem svetu. Železnice in ladje so zvezale vse dele sveta. Obenem pa so se po evropskem in ameriškem zgledu začela ustanavljati industrijska podjetja, graditi tovarne, uvažati stroji, po vseh deželah in državah. Japonska na primer je v kratkem času dohitela in prehitela marsikatero evropske države. Tako se isto blago proizvaja po vsem svetu. Blago pa mora na trge. Tako ga je na trgih vedno več, a kupcev ni vedno več. To tekmovanje industrije na svetovnih trgih blagu tlači cene, a če je le preveč blaga, se sploh ne more prodati. Kaj sledi? Podjetja, ki ne dobe za blago zadostnega izkupička, skušajo izgušo prevaliti na delavce s tem, da jim znižajo plače. Če to ni mogoče, skušajo poceniti proizvodnjo s tem, da čim največ delavcev odpuste in uvedo še popolnejše stroje. Če tudi to ne gre, morajo proizvodnjo omejiti ali podjetje popolnoma ustaviti. Vedno so delavci tisti, ki so najbolj udarjeni. Ker se to ponavlja pri vseh industrijah in po celem svetu, ni čuda, da število brezposelnih delavcev vedno raste.

Podobno je pri rudnikih in tudi pri pridelovanju poljskih pridelkov, ki se pridelujejo v velikih množinah, kakor žito, kava, riž, bombaž itd. Povsod je konkurenca vedno večja in močnejša, povsod padajo radi tega cene in plača. Zato propadajo kmetje. Zato mečejo žito in kavo celo v morje, da bi bilo manj blaga in bi se cena dvignila. A zakaj odvišnega blaga ne razdele med reveže po svetu? Zato, ker bi to še bolj zmanjšalo povpraševanje po blagu in tako znižalo cene, v daljavo so pa še vozni stroški preveliki.

Tako nastane prečuden kolobar. Čim nižje so radi racijonalizacije gospodarstva in konkurence na svetovnih trgih cene, tem več delavcev je brezposelnih. Čim več delavcev je brezposelnih, tem manj je kupcev. Čim manj je kupcev, tem nižje so zopet cene. Tako se vse gospodarstvo vrti v hudičevem kolobarju, delavni stanovi pa propadajo.

Ali mora biti tako?

Tu se začne vprašanje po zadnjih vzrokih. Ne, ni dabi moralo biti tako. Da je napredek gospodarstva človeštvu v prokletstvo namesto v blagoslov, tega je **kriv človek!**

Človek je pozabil, čemu se pravzaprav gospodari. Gospodarstvo bi moralo služiti številnim potrebam, temu, da bi ljudje dobivali vsega, kar je potrebno za življenje. Pohlep po denarju in bogastvu je pa zvodil ljudi, da gospodarijo samo radi profita. Profit je vse. Profit je gibal vsega gospodarstva. Dobiček, hiter in velik dobiček, to je postalo najvišje in edino pravilo in ravnilo vsega gospodarjenja. V tem gnanju po dobičku so ljudje otopeli za ljubezen in pravičnost, za vest in opomine vesti, niso več ločili pravičnih in nepravičnih pomočkov, poštenih in nepoštenih poti do bogastva. Vsak je skušal drugega prehiteti, vsak druge izkoristiti. Da bi lažje brez očitkov bogateli, so si izmislili posebne gospodarske postave. Gospodarstvo, so dejali, se ravna po svojih postavah. Za gospodarstvo ne veljajo božje postave. Vsak naj gospodar, kakor ve in zna, da bo čim bolj uspeval, za druge mu ne more biti mar. Vsak naj skrbi sam zase. Tudi država naj se ne vtiqa v gospodarstvo. Svoboda! Svobodna pogodba in svobodna konkurenca, to sta in morata biti osnovni postavi vsega gospodarstva!

To so nauki — imenujemo jih nauke **gospodarskega liberalizma** — ki so se uveljavili v gospodarstvu. Na videz so se zdeli kaj lepi — ali je kaj bolj mikavnega, kakor svoboda? — a v resnici so ti nauki povzročili današnjo bedo!

Svobodna delavna pogodba! To naj bi se dejalo, da naj delavec in delodajavec po svobodnem dogovoru sporazumno določita plačo in druge delavne pogoje, ne da bi imela pri tem kako besedo država ali kdorkoli drug. V resnici je pa izročil ta nauk delavca popolnoma samovolji in brezsrčnosti podjetnikov. Delavcev je veliko, podjetij pa malo. Tako so podjetniki stali močni nasproti delavcem. "Če hočeš sprejmi delo za to in to plačo, če nočeš, pa pojdi, bom že dobil drugega!" To je na videz zelo svobodno, a v resnici? Kam naj pa delavec gre? Ima ženo in otroke, ki prosijo

• Fant iz Mórave (Čehoslovaška)

kruha. Kje ga bo dobil? Sprejeti mora pogoje, naj so še tako trdi. Tako se je začelo "svobodno" izkoriščanje delavcev.

Svobodna konkurenca! Tudi med podjetniki naj vlada svoboda! Vsak naj skuša drugega prehiteti, izpodriniti, tudi uničiti, če drugače ne gre. Zato pa stroji, novi stroji, vedno novejši, vedno večji, vedno popolnejši, da se bo blago čim ceneje izdelovalo in da drugi ne bodo mogli "konkurirati". Zato spet reklama in reklama, da se bo firma uveljavila in prekosila druge. Zato vse praktike, kako druge izpodriniti s trgov. A vest? Gospodarstvo nima vesti. A pravičnost? Gospodarstvo nič ne ve, kaj je pravičnost, ampak le kaj je izguba in profit. A ljubezen? Gospodarstvo nima srca, gospodarstvo pozna le načelo: gospodari tako, da ti bo gospodarstvo neslo, drugi ti niso nič mar!

Ta gospodarski liberalizem je skotil to, kar imenujemo kapitalizem. Ta gospodarski liberalizem je zanesel v gospodarstvo nered in razdejanje. Ta gospodarski liberalizem je vrgel delavne stanove v bedo.

Ta gospodarski liberalizem je z načelom konkurence zanesel gospodarski boj tudi med narode in države in skotil tako tisti strašni imperializem, ki žene države v strašne vojske.

Ta gospodarski liberalizem koti zavist in sovraštvo med narodi, da se mirno ne sporazumejo med seboj in ne začno nove dobe miru in blagostanja.

Ta gospodarski liberalizem je kriv, da je, kakor je dejal papež Pij XI, vse gospodarstvo "strašno trdo, kruto in brezsrčno".

To je poglavitno vzrok dandanašnje bede!

A kje je pomoč?

Komunizem pravi: "Prevrnimo vse in ustanovimo socijalistično družbo!" Toda revolucija uničuje, a ne ustvarja. Socijalizem pa tudi ni zmožen rešiti socialnega vprašanja, ker je sam izšel iz liberalizma in se je le izprevrgel v njegovo skrajno nasprotje. Liberalizem pomeni **anarhijo**, nered, socijalizem pa **tiranijo**, nasilje. Ne eden ne drugi pa ne priznava božjih in nravnih postav; ne eden ne drugi ne pozna pravičnosti in ljubezni; ne eden ne drugi ne mara **izpremeniti človeka**, ki je nazadnje najbolj kriv vse te bede.

Človeka izpremeniti in tako ustvariti zares pravičen gospodarski in socijalen red, more le krščanstvo. Zato je pa najbolj potrebno in edino zares odrešilno za trpeče človeštvo, da se vrne h Kristusu-Kralju.

Kajpada ne moremo pričakovati, da bi se tudi poganski na-

Češke Narodne noše

rodi takoj izpreobrnili h Kristusu. Toda hudo današnjih časov tudi ni izšio od poganskih narodov, marveč od "krščanskih". Krščanski narodi so zavrgli Kristusa-Kralja, njegove npravne nauke in zapovedi, zlasti zapovedi pravičnosti in ljubezni, in tako povzro-

čili, da je gospodarstvo postalo pogansko. **Bolj pogansko, kakor so poganski narodi!** Poganski narodi vendarle še nosijo v svoji duši nekaj čuta za pravičnost, pohlep po profitu, ki se je utelesil v današnjem gospodarstvu pa mori vsak tak čut.

Seveda se bo moralo gospodarstvo tudi gospodarsko preurediti, ne socijalistično, a socijalno! Uravnati se bo moralo tako, da bo služilo ne v prvi vrsti profitu, temveč obči blaginji, blaginji vseh. Ni pa upanja, da bi se takšna preuredba gospodarstva posrečila, če ne bo zavladal v gospodarskem in socijalnem življenju nov duh, duh krščanstva in krščanskih načel, duh krščanske pravičnosti in ljubezni, skratka: Kristusov duh. Papež Pij XI je v svoji veliki socijalni okrožnici leta 1931 vse to jasno razložil, in na koncu pozval na delo v katoliški akciji. To se pravi: ako hočemo, da pridejo boljši časi — prišli bodo le, če se človeštvo vrne h Kristusu — moramo vsi pomagati, vsi sodelovati. Začeti moramo sami pri sebi, potem pa širiti Kristusovega duha dalje in dalje, vsak po svojih močeh, vsak v svoji okolici in družbi. Le tako bo prišla nova, lepša doba. Naj nihče ne ugovarja: Kaj bom jaz, ki nič ne pomenim? Ne, vsak je zmožen in dolžan pomnožiti tisto moč, ki bo preustvarila svet! Bog daje nadnaravno pomoč, a hoče, da se trudimo tudi sami, vsi za vsakega in vsak za vse. To je praktični nauk o krščanskem občestvu.

Druge poti v boljše čase ni. Ali — ali. Ali krščanski prerod ali propast!

Franjo Neubauer:

SPOMIN

Oj bratje in sestre!
Čez morsko ravan
do Vas naj pozdrav bo
od mene poslan.

Naj tam Vas popraša,
kako je in kaj,
hite Vaše misli
če kdaj k nam nazaj.

Če še kdaj zapoje
prezvonki Vaš glas
in v mislih objame
svojó rodno vas,

ko lune nad hribom
vzdiguje se svit
in mirno počiva
nad selom razlit.

Jaz malokdaj pojem.
Bolan, osamljen,
od dolge je tuge
moj spev zamorjen.

Rad bi, da kdaj pride
povedat spomin,
kako je kaj z Vami
sred daljnih tujin.

Lipečov bič

(Nadaljevanje)

Gospod Janko je videl njegov obupani obraz. Zopet je pritisnil prst na zgubano čelo in se znova zamislil. "Jo že imam, nič ne obupuj", mu je rekel, ko je odtegnil prst in si poravnal gube. "Da, tista misel o vodniku je bila dobra. Zdaj sam vem, da je bila zelo dobra. Nič ne skrbi. Nekaj stotakov, najbolje celega jurja, si moraš že sam preskrbeti. Kako, to bodi tvoja skrb. Dosti si že star, da jo iztuhtaš. Pečena piščeta ne lete nikomur sama v usta. Za vsako reč se je treba mujati. Drugo ti bom pa jaz oskrbel. Čemu pa imamo planinska in tujsko prometna društva? Tudi vodniško vprašanje spada v njihovo srb. Da, da, ta bo prava", se je veselo tolkel po kolenih, "tako mora biti. Leto osorej bom zopet tu in do takrat ti bom vse oskrbel. Ti pa se pripravi s svojimi stotaki."

Dvignil se je in ko mlad deček odhitel preko skalnate steze. Lipe ga je gledal in rad bi bil stekel za njim. Toliko ga je imel še vprašati. Klical ga je in vpil za njim. Toda stari profesor mu je samo zamahnil z roko in že je izginil za ovinkom.

Po tem dnevu sta Lipe in Joza večkrat ležala skupaj v dišči travi in razmišljala, kako bi prišla do onih stotakov, o katerih je govoril profesor s kačami. Nobena prava jima ni prišla na um. Joza je menil, naj bi Lipe poprosil strica Balanta, da bi mu pomagal, toda Lipe o tem ni maral slišati. Saj bi Urh gotovo založil zanj dobro besedo pri očetu, ampak to bi bilo kakor izsiljevanje zdaj, ko je vedel za njegovo skrivnost. Tega Lipe ni maral. Da bi zamenjal službo, je zopet menil Joza, saj so mu nekateri kmetje ponujali že večjo plačo, kakor mu jo plačuje Balant. "Ne", je zo-

Narodne nože iz okolice Stražnice (čehoslovaška)

pet zmajal Lipe z gíavo, "to ne bi dosti pomagalo. Tistih par kovačev, ki bi jih v drugi službi več zaslužil, vendar ne bi nič pomenilo za takšno vsoto, ki jo rabim. In pa, saj moram že do prihodnje pomladi imeti denar skupaj, torej bi bilo že prepozno, tudi če bi hotel poslušati ta nasvet." Nič ni pomagalo, preje kot sta rešila to vprašanje, je bila jesen tu in morala sta z živino v dolino.

Ampak ko sta bila zopet v dolini in doma v Srednji vasi, še ni minilo teden dni, ko jo je Joza že našel.

"Jo že imam", mu je rekel, ko se je Lipe ves žalosten prikazal v njegovi kočici pod Studorjem. "Veš", prihodnjo pomlad kanijo povečati koča na Kredarici, pa zdaj oddajajo les, da ga Bohinjci znosijo gori. Potegnil sem se tudi jaz za to nošnjo in oskrbnik Miha nama je odkazal lepo skladovnico lesa. Precej metuljev bova zasluzila."

Lipetu je kar sapa zastala, tako je bil presenečen in srečen.

"Seveda", je rekel, "jaz bom že prevzel delo, ampak počemu ti? Naporno delo mora biti to, ki ga tebi ni treba."

"Tisto je pa moja skrb", se mu je kratko odrezal Joza. Tebe naj bo skrb le to, kako se boš k delu pripravil. Povem ti, da zares ne bo lahko. Prenášati težke deske in tramove preko strmih in dostikrat nevarnih potih na goro, to niso mačkine solze."

Tako sta Lipe in Joza postala gorska nosača. Za vso jesen sta se nastanila na Uskovnici pri prijazni planšarici Meti, o kateri so Bohinjci govorili, da je kaj grozno dekle. Če Bohinjci pravijo za katero dekle, da je "grozna", pomeni, da je čedna in zastavna.

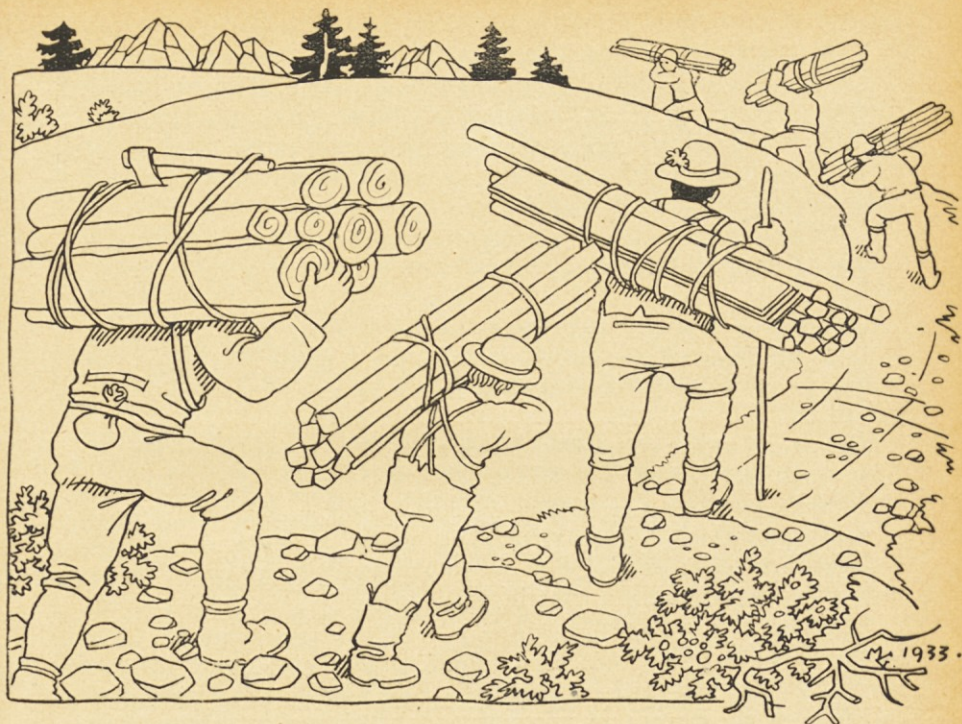
Meta jima je pripravila skromno ležišče na seniku za kočo in obljubila, da jima bo kuhala, vse dni, dokler bosta tovorila les na Kredarico. Le za nedeljo sta hodila domov v Srednjo vas, drugače pa sta vse dneve ostajala na Uskovnici.

Na Uskovnici sta našla visoko skladovnico žaganega lesa, ki jima ga je oskrbnik določil, da ga spravita na goro.

"Ti boš nosil tramove, ki so lažji, jaz pa bruna in deske", je odločil Joza. "Zdi se mi, da bova prav dobro hodila skupaj. Ti si še mlad, jaz pa šepam, in nama bo obema korak enako spešen."

Porazdelila sta si les, kakor je Joza odločil in Lipetu je skoraj upadel pogum, ko je stal pred ogromno skladovnico, ki je čakala, da je spravi na goro.

"Hiteti bo treba", je Joza odločal dalje. "Rad bi, da imava zalogo vsaj pred snegom že na Toški planini. Spomladi ne bo več kaj prida časa. Zgoraj bodo prav kmalu pričeli z delom, kakor mi

je pravil oskrbnik, in do takrat mora biti les na Kredarici. Tako sem se zavezal.”

Na Uskovnici je bilo še dosti drugih nosačev, ki so bili prav tako ko onadva določeni, da nosijo les na Kredarico. Med njimi je bil tudi Blažon. Začudeno je gledal Lipeta, potem pa se je zaničljivo namrdnil. Kamor je prišel in kakršnega dela se je polotil, povsod je naletel na Lipeta. Povsod mu je hodil na pot. Preje je bil on v vasi najmočnejši med mladimi fanti, zdaj pa se že nihče ni več menil zanj. To ga je grizlo.

Stari nosač Jaka, je vedel, kako Blažon sovražil Lipeta. Hotel ga je podražiti in je rekel: “Ha, ha, zdaj imamo dva mlečozoba fantalina med nami. Zares sem radoveden, kateri bo dalje vzdržal. Stavim, Blažon, da te bo Lipe posekal.”

Blažon je bil divji. “Oh ta”, je jezno pljunil predse, “koliko ga pa je. Stavim, da se bo že jutri vrnil k materi za zapeček. Saj

pravijo, kakšen ljubljencek je in da se ji še za krilo drži. Krave že pase, ampak kaj je tisto. Tale les, to je nekaj drugega!"

Lipe ga je pogledal in ogenj navdušenja se mu je užgal v očeh. "Velja, Blažon", je rekel, "pa staviva. Jaz svojega jančka, ti pa svojega kozliča. Kdor preje odneha, izgubi: ti, ki ga že sam rad piješ, in že hodiš pabrkovat po hišah, koder kuhajo žganje, ali pa jaz, ki sem še surkovec in pijančev sin, kakor praviš ti".

Možaki naokoli so se ustavili. Na mah sô bili vsi okoli obeh fantov. Štava med tema komaj odraslima otrokoma jih je zanimala.

Blažon se je obotavljaj. Škoda se mu je zdelo kozliča. Enkrat se je poskusil z Lipetom, pa je podleget. Kaj, če ga ta berač še v drugo dene v koš? Vztrajen je in ne odneha, če se je kake stvari polotil.

Toda vsi možje so ga gledali, ga zbadali in se mu posmehovali. Ni se mogel izmekniti. Moral je sprejeti stavo.

Potem je odšla vsa družba na delo. Drug je pomagal druge-mu, da so si naložili težke tovore, ta hlode, ta deske, oni tramove. Kakor križeva procesija se je vil spravod preko gričev in senožeti naprej in naprej, više in više.

Lipetu je pomagal Joza, da si je naložil les na ramo tako, da bo laže nosil in ga ne bodo ostri robovi rezali v živo meso. Z vrvjo sta si povezala skupaj kup tramov in Lipe si jih je pogumno oprtal na ramena. Skraja je bilo breme lažje, z vsakim dnem pa si bosta več nalagala. Potem si je Joza še sam oprtal svoja bruna in uvrstila sta se med procesijo.

Blažon je hodil pred njima. Skriva se je oziral nazaj, kje bi zagledal Lipeta. Ko ga je videl, kako je počasi stopal ob šepavem Jozu, se je zaničljivo obrnil do svojega soseda. "Ta dva do noči niti do srede pota ne bosta prišla, če bosta tako koračila, kot sta začela. Kje je še Toše" In še bolj se je spešil, da bi se postavil pred vsemi možakarji in osmešil Lipeta, ko bo že davno pred njim na planini.

Lipe pa je počasi stopal zadaj in ni mu bilo do tekmovanja. Tovor ga je rezal v kožo, da ga je skelelo in peklo. Prekladal je breme z ramena na ramo, pa nič ni pomagalo. "Nisi še vajen," ga je tolažil Joza. "Počakaj, da se ti koža utrdi, pa se boš smejal tem prekelecm, ki jih danes prenašaš. Trikrat tolikšno težo si boš naložil".

O tem ni Lipe prav nič dvomil. Toda danes je bilo pa le hu-

do. In pa Blažon? Kje daleč je že pred njim! Kakor kaže, ga bo vendarle prehitel in on bo ob jančka. Zavzdihnil je.

Joza je vedel, kam mu uhajajo misli, pa ga je miril: "Ne, za Blažona se ne skrbi. Kdor zdaj divja, mu mora prav kmalu zmanjkati sape. Mislim, da se ne motim dosti, če rečem, da dalje ko do srede pota danes ne bo prišel. In kolikor Blažona poznam, čez teden dni ne bo zdržal pri tem delu. Rad se širokousti, kadar pa je treba kaj storiti, se hitro izmuzne in pete pokaže. Taki so vsi, ki se bahajo in druge zasmehujejo".

In res se stari Joza ni motil. Tri ure sta že hodila, počivala tu pa tam in prelagala težko breme, potem pa sta zagledala kraj steze zveženj tramov. Joza je skrivaj sunil Lipeta: "Ozri se naokoli, boš imel kaj videti".

Lipe je postal in kradoma pregledal okolico. Tam izza nizkega grmovja je gledala v dan noga, obuta v težek škorenj. Lipe je škorenj že zjutraj videl. Iz rjavega usnja je bil, zato ga je hitro spoznal, da je Blažonov. Odleglo mu je in zazdelo se mu je, da je postal tovor za polovico lažji. Hola, zdaj je na konju! Pogumno je stopal za Jozom in šele čez dolgo se je ustavil, da si oddahne in si obriše znoj, ki mu je v debelih curkih polzel preko čela na lica in brado. Potem pa je zopet nadaljeval pot. Včasih, kadar se je pot spuščala navzdol, je čutil, kako mu breme sili preko ramen naprej, kadar pa se je dvigal navzgor, ga je zopet vleklo nazaj, da je komaj še vzdržal in mu ni noga spodrsnila po bregu. Opo- tekal se je, lovil sapo, komaj je še prestavljal noge pred seboj. Začel je zaostajati. Ni več mogel dohajati Joza. Nerodno mu je bilo, da ga je moral stari pastir in njegov zvesti prijatelj čedalje pogosteje čakati, pa mu je rekel: "Seveda se moram še utrditi, da bom kos temu peklenskemu delu. Ti pojdi kar naprej in me ne čakaj. Te bom že dohitel".

Toda Joza o tem ni maral slišati. "Ne, prvič morava že skupaj hoditi. Nekatera mesta so tu še nevarna. Pokazal ti jih bom in ti pomagal, da kam ne zdrkneš. Kaj bo pa rekel profesor Jan-ko, če pustim, da se bodoči naš gorski vodnik zvrne v kak prepad?"

Dalje prihodnjič

I v a n Š a š e l j

š t. L o v r e n c o b T e m e n i c i

Pravica in krivica v slovenskih narodnih pregovorih

Ako je sila na vanjščini, je pravica v gradu (kjer so bila nekdanja sodišča).

Ako pravica ne pomaga, krivica ne bo.

Bog pravico ljubi.

Bolje je krivico trpeti kakor storiti.

Bolje je vinar pravičen kakor zlat krivičen.

Cvenk večkrat pravico prevpije.

Če kdo krivico vso trpi, si kmalu drugo naloži.

Kakor pravično, tako večno.

Kar gospoda stori krivo, kmetje plačati morajo živo.

Kdor ima moč, ima tudi pravico.

Kdor nima pravice, išče skrivne stezice.

Kjer je lodrica (sodček), tam je pravica.

Krivica se za mizo smeje, pravica pa za vrati joče.

Krivica za mizo, pravica pod mizo.

Krivičen vinar deset pravičnih sne.

Krivično blago nima teka.

Krivično pridobljeno ne pride na drugo koleno.

Krivično blago, pod streho, pa molj v zrnju.

Krivo pridobljeno ni nikdar blagoslovljeno.

Kruh, sol jej, pravico pa govori!

Med pravico in krivico ni srede.

Neče Bog, nego po pravici.

Pravic veliko, pravice malo.

Pravica je umrla, resnici pa so oči izkopali.

Pravica oči kolje.

Pravica se rada izkaže.

Pravico vsak hvali, pa je vsak ne brani.

Pravična reč — dolg užitek.

Tisoč let krivice — ure ni pravice.

Franc Dalibor

Buenos Aires

Argentinski Filmi

XVIII. FILM

ISKALCI ZLATA

Patagonijo starokrajski Slovenci menda manj poznajo kot Indijo Koromandijo. Pa tudi izseljenci v Argentini je na splošno ne poznamo veliko bolj. Jaz sem jo tekom šestih let 1918—1924 trikrat temeljito prepotoval. Vsakokrat sem se mudil v teh krajih po pet mesecev, tako da sem vsega skupaj 15 mesecev svojega pestrega življenja preživel v Patagoniji.

Če bi hotel vse popisati, kar sem v Patagoniji zanimivega videl, slišal in izkusil, bi moral napisati debelo knjigo. Ker nimam zato ne časa, ne prostora, Vam bom podal iz tega zanimivega življenja samo eno sliko, en film.

Pod Patagonijo razumemo onih petero argentinskih pokrajin, ki ležijo južno veletoka Río Negro, to so Río Negro, Neuquen, Chubut, Santa Cruz in Tierra del Fuego. Te dežele so še silno redko naseljene. Zato tudi nimajo svoje lastne izvoljene samouprave, marveč jih upravljajo gubernadorji, ki jih imenuje centralna vlada v Buenos Airesu.

Gotovo ste že čitali glasovitega nemškega potopisca Karla Maya. Slovenci ga imamo skoro v celoti lepo na slovensko prestatavljenega. Cirilova tiskarna v Mariboru nam ga je pred kratkim podarila. Tudi po Argentini je blodil ta sloviti Nemec. Če ne v resnici, pa vsaj v duhu. Ugotovili so namreč, da je gospod May silno duhovito opisoval tudi kraje, ki jih nikdar ni videl in opisoval kot svoje osebne dogodivščine tudi dogodke, ki jih ni nikdar izkusil. Za nas je važno to, da se je ognil Patagonije celo v duhu, tako malo so poznali te kraje še v njegovem času. Slovenci jih pa tudi še danes ne poznamo veliko bolj.

Kdor je čital Karla May-a, se bo spominjal, kako so pred desetletji v Severni Ameriki noreli za zlatom! Po Nevadi, Kaliforniji, Alaski so mnogi iskalei zlata hitro in silno obogateli, še več jih je pa zraven popolnoma propadlo ali izgubilo celo svoje življenje. O Klondike, o reki Yukon ter v demantnih poljih v Kimberley-u v južni Afriki so pred 50 leti čivkali vrabci na strehah. Severoameriška filmska industrija nam je predložila cel niz filmov o iskaleih zlata.

Pred pol stoletjem je na enkrat postala pol argentinska in pol čilenska Ognjena zemlja, — torišče iskalecev zlata. Vedno se najdejo ljudje, ki stavijo tudi svoje življenje na kocko, ako gre za hitro, fantastično obogateno, in bi mogli z enim udarcem krampa odkriti zlato žilo skrito v drobnozemlji.

Dejstvo pa, da so bili ti iskalei zlata po svoji ogromni večini Jugoslovani — Dalmatinci, je za nas dvakrat zanimivo.

Ko sem pod zimo l. 1923 preživel en teden v Punta Arenas, danes Magallanes, skoro najjužnejšem mestu zemljske oble, sem vsak večer zahajal v krčmo h staremu Dalmatincu — Šime Sepić se je imenoval — ki je bil sam štiri leta iskalec zlata. Znamenite chilenske orehe smo trli ter jih zalivali s še znamenitejšim chilenskim vinom. Vsak večer pa ko sem se vrnil v svojo hotelsko sobico sem si beležil kar sem bil slišal in ti zapiski naj bodo poleg dognanj iz drugih virov s tem spisom oteti pozabnosti, kajti Šime, gotovo ni ničesar zapisal ter ga danes najbrže krije ruša, saj je bil že takrat visoko preko sedemdeset...

**
*

Bilo je začetkom osemdesetih let prejšnjega stoletja, ko se je po Argentini jela širiti blagovest, da so na Ognjeni zemlji, med 53 in 55 širinsko stopinjo, na negostoljubnih bregovih, ki jih božajo ledeni valovi antartičnega morja, našli — zlato, zlato v takšni množini, da bi je lahko kidali z lopato! Vse šlake polne zlatih žil, vse reke polne zlatonosnega peska! Imena otokov Lennox in Nueva, zalivov San Sebastian in Slogget na argentinski strani ter pristanjšča Porvenir (1) na chilenski strani so postala v kratkem slavna in cilj nepreglednih množic.

(1) Zanimivo je, da je bil zadnja leta naš goriški rojak č. g. Josip Malič, ki je šele pred par meseci odpotoval v staro domovino, mestni župnik v Puerto Porvenir in ravnatelj tamošnjega salezijanskega zavoda. Kako je bil priljubljen in cenjen naj priča dejstvo, da so mu letošnjo spomlad priredili za 25. letnico mašništva veliko slovesnost, ki ji je predsedoval gubernador čilenskega dela Ognjene zemlje.

česká nevesta iz (okolice mesta) Nove Hrad (Novo mesto) v resnično
Shrošila nekoliko komplicirani poročni obleki

Novica se je z naglico razširila po Buenos Airesu. Jele so se ustanavljati rudokopne družbe, ki so razpisale delnice, da dobe potrebni kapital za eksploatacijo. Eden izmed glavnih vodij zlato-

iskaicev je postal mož, ki še danes ni pozabljen, rumunski žid Julij Popper, po zvanju rudarski inženir. Umska kapaciteta prvega reda, pravcati vsevedež. Dovršen poliglot, je govoril okrog 20 jezikov, tako, da ga je v prejšnjem stoletju prekosil menda edino kardinal Mezzofanti. Popper se je gibal po najodličnejših buenosajreških salonih. Profesorje buenosajreške univerze je štel med svoje prijatelje, ter z njimi razpravljajal o vseh panogah onodobne vede. Uplivni politiki takratnega časa so bili njegovi pajdaši. Ženske aristokratskih krogov so norele za njim, buenosajreški visoki družbi je šel blesteče večerje, da celó takratnega predsednika republike Suarez Celman-a ter generala Roca je štel med svoje prijatelje. Nastopal je s sijajem pravcatega indijskega kneza. Na banketih, ki jih je prirejal, je vsak povabljenec dobil "menu" napisan na plošči iz čistega zlata, ki jo je seveda lahko vzel s seboj in shranil ali pa prodal ali vsaj zastavil.

Vzdignil pa se je Popper, ki je študiral tehniške vede v Parizu in Londonu ne samo vsled svojega obširnega tehničnega znanja, marveč zlasti vsled svoje brezmejne drznosti in brezobzirnosti pri zasledovanju svojih načrtov. Pobiti nevšečne Indijance, ali vsiljenec, ki so mu križali načrte, to je bilo njemu toliko kot iti na lov na zajce.

Na njegovi prvi poti na Ognjeno zemljo ga je spremljalo okrog 50 Dalmatincev. Sreča jim je bila mila. Kmalu so našli bogata ležišča zlata v El Paramo ter v zalivu San Sebastian. Vrne se torej v Buenos Aires ter pripelje novih 250 mož, spet skoro samih Dalmatincev. Obljubljeno jim je bilo, da bo Popper razdelil med nje 33% pridobljenega zlata, kar bi bilo za kopače ogromno bogastvo, ali — Popper ni seveda svoje obljube nikdar izpolnil.

**
*

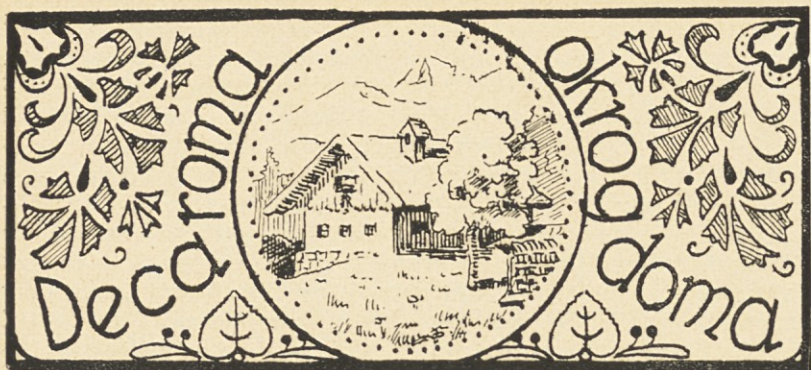
Početek zlatih najdišč je bil v naselju Porvenir na zapadni strani Ognjene zemlje v republiki chilenski. Bilo je to leta 1881. Par let zatem so se odprla poželjivim iskalcem nova najdišča v magaljanski ožini, v Cabo Virgenes ter Espiritu Santo. L. 1883. se v tej pokrajini pojavi Popper. Govorilo se je, da je tekom svojega osemletnega dela iztrgal iz drobovja matere zemlje nad tisoč kil zlata. Ali zato je živel osem let življenje pustolovca, trdo in raskošno ob istem času.

V letih 1887—1890 je Popper sodeloval pri listu "Boletin del Instituto Geografico Argentino" s članki etnografične ter geološke vsebine, ki so vzbujali pozornost znanstvenikov po celem svetu. Hkrati pa je bil krvoločnež najhujšega kalibra napram Indijancem ter svojim delavcem. V Punta Arenas, Magallanes, še danes hranijo fotografije — izdelane po njegovem nalogu — kako hladno krvno strelja domorodne Indijance. Poleg tega je ugotovljeno, da je bil Popper človek, ki jih vsako stoletje ne poraja niti ducat. Neugonobljiva delavnost, jeklena energija, ogromna zakladnica znanja in nedosegljiv dar občevanja z ljudmi, ki mu je v Buenos Airesu odpiral vrata najvišjih krogov, so bila svojstva, ki so mu omogočala, da je vse pritožbe o svoji krvoločnosti predstavljal buenosajreškim krogom kot bajke. Mili Bože: kje je Buenos Aires, kje pa Ognjena zemlja. Še ko sem jaz po tistih krajih potoval, je rabil parnik iz Buenos Airesa do Ognjene zemlje 14 dni, skoro toliko kot danes v Evropo. Saj še danes po skoro 50 letih argentinski del Ognjene zemlje nima več kot 2.700 prebivaleev in od teh jih živi nad 2000 v glavnem mestecu Ushuaia. Kaj pa takrat? Takrat je veljala ona ruska: "Bog visoko a car daleko!" Tako je prišlo, da je Popper vedno lahko našel oblastnikov, ki so zamežiknili z enim ali z obema očesoma, če je bilo treba.

Od l. 1885—1891 je potoval neprenehoma po vseh magaljanskih otokih iskajoč novih ležišč. Zraven tega je večkrat potoval v Buenos Aires, da si nabavi novih delavcev, tehničnih pripomočkov ter živeža, kajti takrat na Ognjeni zemlji še ovac ni bilo kaj dosti. Strastno je zagovarjal, da ima monopol na kopanje zlata na Ognjeni zemlji, koncesija, ki mu jo je podelil prezident Juarez Celman. Brezdvomno je bil s predsednikom ozko spoprijateljjen ter ga je bil imenoval najbrže za svojega trgovskega druga, kakor tudi druge odlične politike.

Ali pade Popperju prva kaplja pelina v njegovo čašo opojnosti. L. 1888 so odkrili obsežna ležišča zlata na otokih Nueva in Dennox. Privreli so klativitezi iz republike Chile ter povzročili Popperju prav mnogo glavobola. Ker je Popper zahteval za sebe nekakšen monopol nad najdišči zlata v Ognjeni zemlji, je bil primoran vzdrževati s pritepenci stalne praske, pravecato geriljsko vojno. Rekrutiral je celo kompanijo svojih ljudi, jih po vojaško oborožil. S temi zvestimi mu četami je prehodil vse otoke in obrežja ter plenil pritepencem izkupiček njih furtimaškega delovanja, češ, da so si pridobili zlato nepostavnim potom.

(Nadaljevanje)

IZ STARIH ČASOV

Dragi otroci! Danes vas popeljem v stare čase. Naš pouk, ki ga vam prinaša "Naš mladi rod" gotovo ne bi bil popoln, če se ne bi ozrli tudi v preteklost in si ogledali življenja in zgodovine krajev, o katerih se učimo. Ker smo imeli v zadnji učni uri na vrsti Ljubljano, si bomo danes ogledali življenje v Ljubljani in njeni okolici iz najstarejših časov.

Iz tistih časov nimamo še prav nič napisanega. Le iz izkopnin nekoliko vemo, kako se je ljudem godilo v tistih pradednih časih.

Krasne sledove iz teh pradednih časov nam podaja okolica stolnega mesta Ljubljane. Kakor smo že omenili, se širi na jugu mesta velika ravan, ki se imenuje Ljubljansko barje.

Barje je v raznih dobah zelo izpreminjalo svoje lice. Sedaj je osušeno, lepe ceste se križajo po njem in mnogo vasi je raztrese-nih ondod. Prav gotovo bo šeasoma popolnoma izginilo in najbrže se bo že prav kmalu posrečilo, da osuše vso veliko latvico, ki bo potem prava žitna zakladnica naši domovini.

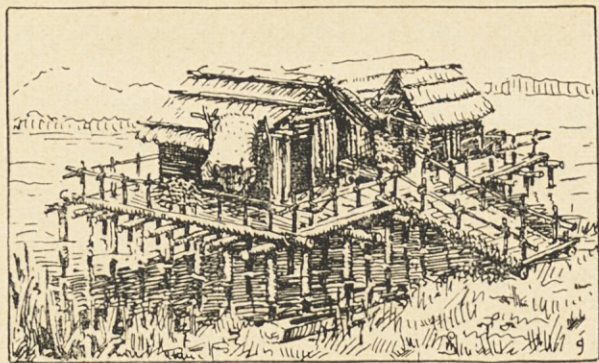
Kaka prememba v teku dolgih let.

Sedaj reže plug rodovitno brazdo, a nekdaj, še pred ne tako davnim časom, je krila nepristopna šota vse zemljišče. In še po-preje, pred našimi zgodovinskimi viri, tudi šote ni bilo. Prostrano jezero se je blesketalo med gorami. Njihovi grebeni pri Ljubljani še niso bili pretrgani in vode se niso mogle odtekat; zato lahko tr-dimo, da so tam, kjer danes veter ziblje sočne bilke bujnih trav-

nikov in maje zlato klasje, pljuskali v tistih davnih časih valovi širnega jezera.

Na tem jezeru pa ni bilo pusto in dolgočasno. Prezanimiv rod je imel tu svoja domovanja.

Bili so takrat divji in nevarni časi. Pest je odločevala v neprestanem boju proti sosedu in zverjadi, ki so je bili polni širni in temni gozdovi. Življenje naseljenca je bilo v vedni nevarnosti. Zato si je s posebno skrbjo izbral prostor, koder se je naselil. Ljudje so si poiskali plitva jezera in se naselili na vodi. V tla jezera so zabili kole, nanje pa so položili široke mostove in na teh so si stesali svoje kočice. Take starodavne naselbine so našli v raznih krajih na svetu. Najprve so našli v švicarskih jezerih, druge na Irskem, v severnih italijanskih jezerih, v Avstriji in na Ogrskem. Imenovali so

Model
stavb
na
kolih

jih "stavbe na kolih", ker so hišice stale na kolih, zabitih v jezersko dno.

Take stavbe na kolih je na južnem delu Ljubljanskega barja prvi zasledil posestnik Peruzzi. Ob cesti na Ig, nekako eno uro hoda od Ljubljane, so pri kopanju cestnega jarka zadeli na prve kole. Zabiti so bili v ilovnato tlo. Nato so začeli previdno in strokovno izkepravati najdene sledove. Kmalu je bila odkrita vsa naselbina. Koli so bili zabiti v tla zelo na gosto, zato je ljudstvo začelo imenovati najdene starine "mostišča". Odkopali so nad 3500 kolv. Vsi so bili že popolnoma trhli in prepereli. Delavci so jih rezali z lopatami kakor vlažno zemljo.

Med kcli so zadeli na ogromno množino raznih ostankov orodja in jedil, ki so sedaj zbrani kot dragoceni predmeti v dvoranh de-

želnega muzeja v Ljubljani in so zanimive priče časov in narodov, o katerih sicer človeška zgodovina ne ve ničesar povedati.

Najdeni ostanki so zelo različni: izdelki človeške roke, kamenje, preneseno iz dalnjih krajev, les, oglje, živalske kosti in silne množine rastlinskih plodov.

Najbolj nas zanimajo seveda izdelki človeške roke: raznovrstno orodje in orožje. Vse je izklesano in izdelano iz kamna ali iz živalskih kosti. Kovine skoraj ne opazimo. Zelo veliko orodja je iz jelenovega roga. Sekire, dobro izbrušene in prevrtane za držalo, kladi, ostra bodala, šivanke, s podolgovatimi navrtanimi ušesi — vse je narejeno iz jelenovih kosti. Noži iz zob divjih prešičev nas spominjajo sedanjih čevljarских kriveev, razni brusi iz peščenca in dokaj finih óslíc pa nam kažejo kako so ti ljudje likali in brusili okorno orodje. Prevrtani medvedji, zajčji in merjaščevi zobje so služili za okras, ki so si ga tedanje ženske obešale okrog vratu in rok.

Poleg kamenitega in koščenega orodja so našli veliko kamnov za mletje in pa bruse in ósiice. Z njimi so brusili skrhane sulice in sekire.

Bronastih izdelkov je izmed vseh najdenih reči najmanj. Izmed njih omenimo le sekire, sulične osti, bodalca, nožke, meče, lasne igle, zapestnice in drugo drobnjarijo. V bližini teh izdelkov so našli črepinje fino izdelane lončene posode. Najbrže je bila tam kočá kakega veljaka, ki je imel gotovo lepšo opravo kakor drugi naseljenci. Najbolj so se odlikovali mostiščarji s svojo lončeno robo. Tvarine zanjo jim seveda ni manjkalo, saj je vse jezero ležalo na glinasti podlagi. Posodo so izdelovali s prosto roko, a znali so ji dati že lepo okroglo obliko, kakor da bi imeli že lončarske kolovrate in stružnice. Mnogoštevilni lončki in skledice so tako tenki in tako okusno izdelani, da bi se sedanji lončarji v marsičem lahko od njih učili. Mnogo loncev ima lične ročke, druga posoda je prevrtana ob robu, da so potegovali vrvi skozi luknjice in jo obešali. Večina ima zelo lepe okraske, vrezane z iglo v ilovico. Pike, črte in krogi se vrste med seboj. Celó križ vidiš na nekaterih posodah.

Tudi otroške ropotuljice in druge igračke so izdelovali. Poleg teh leži dokaj vreten za prejo in drobnih stožcev za obteževanje ribjih mrež. Iz tega sklepamo, da so znali mostiščarji tudi že delati niti, presti razne mreže in tudi tkati tkanine.

Tudi kipe svojih bogov so nam zapustili ti davni prebivalci.

Tako vsaj si moramo razlagati razne lončene, deloma pokvarjene izdelke, ki tudi spominjajo na stare grške malike.

Poleg mostišča so našli celo velik čoln, stesan iz enega samega debla. Žal ga ni bilo moči dvigniti, ker je na zraku hitro razpadel v prah.

Velika množica živalskih kosti nam priča, da so tedanji prebivalci redili živino, poleg tega pa so se seveda pečali z ribištvom in z lovom. Nabrali so veliko ostankov goveda, ovce, koze in psa. Vmes leži neštevilno jelenovih kosti, pa tudi srninih, losovih, divjega prašiča, tura in bobra.

Živali pa niso bile mostiščarjem edina hrana. Nepričakovane množine lešnikov, drnulj, medvedovih hrušk in malin pričajo, da so radi uživali tudi razne sadeže. Ostal je tudi povodni oreh ali rašec, ki danes v naših krajih ne raste več. Rašec je zelo moknat in je užiten sirov in kuhan. Tedanji ljudje so njegovo moko gotovo rabili za hrano, ker še niso poznali žita. V vsej naselbini pri izkopavanju niso našli niti sledu o tem ali onem žitu. Stari Barjani torej niso bili poljedelci, ampak lovci, ki so živeli nekaj od domače živine, nekaj pa od lova.

Na teh mostiščih so prvotni prebivalci stanovali najbrže skozi več rodov. Pozneje pa so se razmere spremenile in ljudje so jeli zapuščati vodno zavetje. Górski rob pri Ljubljani se je pretrgal, jezero je upadlo in je vedno bolj prehajalo v blato. Kmalu je nastopilo tam, kjer so se poprej zibali zeleni valovi, nepriljudno močvirje. Po plitvem jezeru niso več mogli ribariti in krmariti s čolni. Divje zveri so se lahko približale naselbini. Ribji plen se je manjšal. Ljudje so se pričeli izseljavati. Ko je zadnji mostiščar zapustil svoj mokri dom, je bilo jezero že pravečato močvirje, ki so je prerasli šotni mahovi. Mostišče se je vdno globlje skrivalo pod površje in šota se je delala na vsej širni ravnini. Rimljan je zgradil prvo cesto čez nekdanje jezero in spomin na mostiščarski rod je popolnoma izginil iz spomina med njihovimi poznejšimi potomci.

Sedaj, ko poznamo glavne ostanke stavb na kolih, nam pač ni težko, da si napravimo kolikor toliko jasno sliko o življenju in delu mostiščarjev. Na kopnem človek tedaj ni bil varen sovražnih napadov ljudi in divjih zveri. Zato se je umaknil na jezero in si postavil domove na kolih, zabitih v blátno dno. Zaradi večje varnosti so zgradili blizu skupaj celo vas in v slučaju nevarnosti pomagali drug drugemu s svojim okornim orodjem. Moški so hodili v boj in na lov, ženske pa so skrbele za dom. Gojile so domačo ži-

vino, pripravljale jed in tudi obleko, sešito večinoma iz živalskih kož. Rokodelci so izdelovali leseno orodje, tesali čolne in iz posameznih debel vezali splave. Vrtali so luknje v kamenito in koščenorodje, žgali lončeno robo in jo olepšavali. Otroci so pomagali pri delu, vezali mreže in saka, manjši drobiž pa se je igral s čolnicami, lončki in pšicami, za kratek čas skakal in plaval po plitvem jezeru in svojim staršem nagajal pri delu.

Velik medved je bil v zadnjem času napadel čede in zato so možje sklenili, da pojdejo na kosmatinca. Zgodaj zjutraj odrinejo v ozkih čolnih, oboroženi s kamnitimi sulicami in s težkimi koščenimi sekirami. Eden ima s seboj celo bronast meč in ostro bronasto bodalo. Dolgo jih ni nazaj. Žene se v skrbih ozirajo čez jezero in gledajo na bregove. Že lega mrak na jezero. Posveti se goreča trska in tožno se oglasi pesem mladih deklic, ki z materami čakajo lovcev. Nekatere so nališpane z lončenimi kroglicami in z raznimi zobmi divjih živali, nanizanimi na niti. Kar se začuje lovski rog z bližnjega hriba — lovci se bližajo. Kmalu režejo vesla mirno vodo: dva čolna sta zvezana skupaj, na njima pa leži orjaški medved, ki je toliko časa delal škodo vsej naselbini. Hitro se poizgube možje po kočah. Vsak stopi še pred lončeno podobo hišnega malika, opravi zahvalno daritev, pogasi tlečo trsko in vsa naselbina kmalu zaspi, na mehkem senu. Nočni mir zavlada nad seliščem in velikim jezerom.

Ko si prečital te črtice o enem oddelku naše prazgodovine, si lahko sprevidel, kako zanimiva je ta lepa zemlja, ki ji pravimo slovenska domovina. Že v onih davnih časih, o katerih nimajo druge dežele nikakega zgodovinskega sledu, je bival po naših krajih rod, ki je znal spretno graditi koče in izdelovati lično orodje. O tem rodu ne vemo, kakšen jezik je govoril in odkod je prišel. Šele mnogo pozneje so se naselili tod stari Slovani, naši pradedje.

Banque Baruch et Cie.

BANKA JUGOSLOVENSКИH IZSELJENCEV V FRANCИЈИ,
BELGIJI, HOLANDIJI IN LUKSEMBURGU

15, RUE LAFAYETTE, 15
PARIS, FRANCE

Najhitreje in pod najugodnejšimi pogoji pošilja denar v domovino. Nakažite nam svote, ki jih želite poslati v domovino potom čekov, ki se glasijo na francoske franke in so plačljivi v Parizu, ali na čeke v angleških funtih, plačljive v Londonu.

Priporočamo Vam vzgojne zavode mariborskih šolskih sester

SAN LORENZO FCCA, Sta. Fe
ROSARIO, Calle Córdoba 1646
SAN ANTONIO DE PADUA
Oeste

in zavod zagrebških usmiljenk
Dock Sud, Calle M. Estevez 1200
Za natančnejše pogoje
se obrnite na omenjene zavode
bodisi ustno bodisi pismeno.

Kadar se selite, nam ne pozabite pravočasno javiti svojega starega in novega naslova. Najboljše pismeno. Ravno tako nam čimprej javite vsak nered v dostavljanju lista, da posređujemo na glavni pošti.

ZAVOD SV. CIRILA IN METODA

sprejema dečke v popolno varstvo

Obrnite se pismeno ali osebno na:

ASILO LIPA, VILLA MADERO
C.G.B.A. (Bs. Aires)

Dr. JUAN ANGEL
MARTINOLICH
odvetnik
MONTEVIDEO 481
U. T. 35 Libertad 5323

IZSELJENSKI VESTNIK R A F A E L

glasilo ljubljanske družbe sv. Rafaela za varstvo izseljencev izhaja mesečno in stane v Jugoslaviji celoletno Din 12— za inozemstvo pa zaradi večje poštne Din 20.— ali \$ 2.—. Prinaša kratke vesti iz izseljenskega življenja vseh dežel po katerih so se naši ljudje razšli. Upoštevanja vredni članki razpravljajo o vsem kar bi morali slovenski izseljenci vedeti ali kar jih mora zanimati. Novi list je posebno veliko pričobil z združitvijo (beh dosedanjih listov Izseljenski vestnik in Rafael. Urejuje ga mnogoletni, izkušeni in zaslužni bivši izseljenec P. Kazimir Zakrajšek, predsednik družbe sv. Rafaela, kar je najboljšje jamstvo za njegovo vrednost. Naročite si ga pri upravi v Ljubljani, Tyrševa ulica Jugoslavija.

"CLINICA DENTAL DEL PLATA" CARLOS CH. LALANNE

CARLOS PELLEGRINI 311 esq. SARMIENTO
GARANTIRANO VSE V STROKO SPADA.
Sprejema vsak delavnik od 9—11.30 in 14—18 h
NJA. — SPECIJALIZIRAN ZA BOLEZNI
JOČE DELO. BREZPLAČNA POSVETOVA-
(PELJUKNJANJE) NEBA.

Slovenski Tednik

prinaša mnoge dnevne novice iz naše nove in stare domovine, kakor tudi najvažnejše svetovne vesti, in razne socijalne in druge članke. List izhaja že šesto leto in ga izdaja slovenska prosvetna organizacija, urejuje pa Ivan Kacin.

Letno stane \$ 5.— m/n. Za inozemstvo \$ 6.— m/n. Naš naslov je:

Uprava Slovenskega tednika

Añasco 2322.

Buenos Aires, Rep. Argentina.

SVETUJEMO VAM, DA VSE ŠTEVILKE DUHOVNEGA ŽIVLJENJA SKRBNHO HRANITE, KER IMAJO STALNO VREDNOST IN JIH BOSTE NAJBRŽE ŠE ČEZ DOLGA LETA RADI PRELISTAVALI, ČE JIH BOSTE IMELI

APOSTOLSKA DELA

(Nadaljevanje)

Prišedši tja, je tistim, ki so po milosti verovali, mnogo koristil; kajti krepko je zavračal Juda, javno dokazujoč s pismi, da je Jezus Mesija.

Medtem pa, ko je bil Apolc v Korintu, je Pavel prehodil zgornje pokrajine in prišel v Efez (172) ter našel ondi nekaj učencev. Rekel jim je: 'Ali ste prejeli Svetega Duha, ko ste postali verni?' Oni pa njemu: "Šaj še slišali nismo, da je Sveti Duh." Vprašal je: "Kakšen krst ste torej prejeli?" Odgovorili so: "Janezov krst." Pavel je pa rekel: "Janez je delil krst pokore, govoreč ljudstvu, naj verujejo v tistega, ki bo prišel za njim, to je, v Jezusa." Ko so to slišali, so se dali krstiti v imenu Gospoda Jezusa. In ko je Pavel položil nanje roke, (172) je prišel nanje Sveti Duh in so govorili jezike ter prerokovali. Bilo pa je vseh mož kakih dvanajst.

Hodil je v sinodnico in kake tri mesece srčno govoril, učil in prepričeval o božjem kraljestvu. Ker so pa nekateri ostali zakrknjeni in neverni in so sramotili nauk pred množico, je od njih odstopil, ločil od njih učence in vsak dan govoril v šoli nekega Tirana. To se je godilo dve leti, tako da so mogli besedo Gospodovo slišati vsi, kateri so prebivali v Aziji, Judje in Grki.

Bog je delal po Pavlovih rokah nenavadne čudeže, tako da

(173) Polaganje rok pomeni tu podelitev zakramenta sv. birmе. V prvih časih so mnogokrat verniki pri sveti birmi prejeli izredne darove Sv. Duha (karizme). Prim. op. k Apd 13, 1.

so celo pótne prtiče ali predpasnike z njegovega telesa polagali na bolnike in so jih puščale bolezní in so odhajali zli duhovi.

Poskusili so pa tudi nekateri izmed Judov, ki so okoli hodili in zarotovali, klicati ime Gospoda Jezusa nad tiste, ki so imeli hudega duha, govoreč: "Rotim vas pri Jezusu, ki ga Pavel ozna-nja." Bilo je sedem sinov judovskega velikega duhovnika Skeva, ki so to delali. Toda hudi duh jim je odgovoril: "Jezusa poznam in za Pavla vem; kdo pa ste vi?" In človek, v katerem je bil hudi duh, je skočil vanje, obvladal vse in jih s tako silo zdelal, da so nagi in ranjeni zbežali iz tiste hiše.

To se je razvedelo med vsemi Judi in Grki, ki so prebivali v Efezu; nje vse je prevzel strah in poveljevalo se je ime Gospoda Jezusa. In mnogo vernikov je prihajalo, da so se spovedovali in odkrivali svoja dejanja. (174) Tudi mnogi izmed tistih, ki so uganjali vraže, so prinášali knjige in jih sežigali v pričo vseh. Pre-računili so njih ceno in našli, da so veljale petdeset tisoč srebrni-kov. (175) Tako je krepko rastla in dobivala moč beseda Gospo-dova.

Ko se je to izvršilo, je Pavel v duhu sklenil, prehoditi Mace-donijo in Ahajo ter iti v Jeruzalem. Rekel je: "Potem ko bom ondi, moram obiskati tudi Rim." Poslal je v Macedonijo svoja dva po-močnika, Timoteja in Erasta, sam pa se je nekaj časa pomudil v Aziji.

Nastala pa je v tistem času nemajhna razburjenost zaradi nauka Gospodovega. Neki srebrar namreč, po imenu Demetrij, ki je delal srebrne tempeljčke Dianine, (176) je dajal obrtnikom ne-malo zaslužka. Te in pa delavce te stroke je zbral in rekel: "Možje, veste, da imamo od tega dela svoje blagostanje; vidite in slišite pa, da je ne samo v Efezu, temveč skoro po vsej Aziji ta Pavel pregovoril in od bogov odvrnil veliko ljudstva, govoreč, da to ni-so bogovi, ki so narejeni z rokami. Ni pa samo nevarnost, da nam ta stroka pride v nič, ampak da se tudi tempelj velike boginje

(174) Obtoževali so se, da so zarotovali ali uganjali vraže. Z obtožbo so se hoteli izogniti kazni, kakršna je zadela Skevove sinove.

(175) Efeški srebrnik je treba ločiti od judovskega, ki je bil približno trikrat več vreden (prim. Mt 26, 15 in opombo k temu mestu).

(176) Diana je bila v grškem bajeslovju hči Zeusa in Here; častili so jo kot boginjo lova. Njeno svetišče, ki ga je Herostrat l. 356 pr. Kr. zažgal, so pozneje sezidali iz čistega marmorja v jonskem slogu. Na večja dragocenost tega svetišča je bil star, lesen in pozlačen kip boginje, o katerem so trdili, da je padel z neba (prim. v. 35). Dianine tempeljčke in podobe so kupovali tujei in romarji za spomin.

Diane ne bo nič cenil, in da bo propadala celó veličina nje same, ki jo časti vsa Azija in ves svet." Ko so to slišali, so se razsrdili in so vpili: "Velika je Diana efeška!" In razširila se je zmešnjava po vsem mestu; zagnali so se skupaj v gledišče in so potegnili s seboj Macedonca Gaja in Aristarha, ki sta bila Pavlova sopotnika. Pavel je hotel iti med ljudstvo, pa ga učenci niso pustili. Tudi nekateri izmed azijskih načelnikov, (177) ki so mu bili prijatelji, so poslali k njemu poročnike s prošnjo, naj ne hodi v gledišče. Eni so kričali to, drugi drugo; kajti zbor je bil zmeden in večina ni vedela, zakaj so se sešli. Iz množice so potegnili Aleksandra, ki so ga bili Judje naprej potisnili. Aleksander je zamahnil z roko in hotel ljudstvu podati zagovor. Ko so ga spoznali, da je Jud, je zadonel iz vseh ust en klic in so skoro dve uri vpili: "Velika je Diana efeška!" Pomiril pa je množico mestni pisar, (178) ki je rekel: "Efežani, kdo ne ve, da mesto Efez ščiti tempelj velike Diane in z neba padle podobe? Ker je torej to neoporečno, je treba, da ste mirni in ne storite nič nepremišljenega. Pripeljali ste namreč ta dva moža, ki nista ne templja oropala ne sramotila naše boginje. Če imajo Demetrij in z njim drugi obrtniki zoper koga kako pričo — saj so sodišča in cesarski namestniki — naj se med seboj tožijo. Če pa iščete še kaj več, se bo odločilo v zakonitem zboru. Smo namreč tudi v nevarnosti, da bi nas tožili zaradi današnje vstaje, ker ni nobenega vzroka, s katerim bi mogli opravičiti ta hrupni shod." To rekši je zbor razpustil.

Ko se je hrup polegel, je Pavel poklical učence in jih osrčil; nato se je poslovil in odšel na pot v Macedonijo. Ko je prehodil te kraje (179) in z mnogimi besedami spodbudil vernike, je prišel na Grško. Tam je prebil tri mesece; ko je nameraval odpluti v Sirijo, so ga Judje zalezovali; zato je sklenil, vrniti se skozi Macedonijo. Spremljali so ga do Azije Sopater, Pirov sin iz Bereje, izmed Tesaloničanov Aristarh in Sekund, Gaj iz Derbe in Timotej, iz Azije pa Tihik in Trofim. Ti so šli pred nami in so n's čakali

(177) V izvirniku se imenujejo "aziarhi". ili so najbrž veliki duhovniki provincije Azije in načelniki (predsedniki) pokrajinskega zbora, ki se je vršil vsako leto na jesen v Efezu. Voljeni so bili za eno leto, a ime jim je ostalo do smrti. Nekateri pa sodijo, da so bili aziarhi poslanci pokrajinskega zbora.

(178) Mestni pisar (tajnik) je imel važno besedo v ljudski skupščini (v. 39), ki se je shajala v Efezu po trikrat na mesec.

(179) Prav verjetno je, da je pri tej priliki Pavel spotoma obiskal tudi Ilirijo, ki jo omenja v listu do Rimljanov (15, 19).

v Troadi; mi pa smo po prazniku opresnikov odpluli (180) od Filipov in v petih dneh prišli k njim v Troado, kjer smo se pomudili sedem dni.

Ko smo se prvi dan v tednu (181) zbrali k lomljenju kruha, jim je Pavel, ki je hotel drugi dan oditi, govoril in je govor raztegnil do polnoči. Gorelo pa je v zgornji izbi, kjer smo bili zbrani, mnogo svetilk. Neki mladenič, po imenu Evtih, je sedel na oknu, in ker je Pavel dalj časa govoril, je trdo zaspal, v spanju padel iz tretjega nadstropja na tla in vzdignili so ga mrtvega. Pavel je stopil doli, se sklonil nanj, ga objel in rekel: "Ne vznemirjajte se, zakaj življenje je v njem." Nato je šel nazaj, razlomil kruh in ga zaužil ter govoril še dolgo, do jutra; tako je odšel. Mladeniča pa so pripeljali živega in so bili nemalo potolaženi.

Mi pa smo stopili na ladjo in odpluli proti Asu, (182) kjer smo hoteli sprejeti Pavla; tako je bil namreč naročil, ker je hotel iti peš. Ko se je v Asu z nami sešel, smo ga vzeli na ladjo in smo prišli v Mitileno. Ko smo se odpeljali od tam, smo dospeli prihodnji dan do Hija; drugega dne smo se prepeljali na Sam in naslednjega smo prišli v Milet. Pavel se je bil namreč odločil, peljati se mimo Efeza, da bi se mu ne bilo treba zamuditi v Aziji; hotel je namreč, da bi prišel na binkoštni praznik v Jeruzalem, če bi mu bilo mogoč.

(Nadaljevanje)

(180) Sv. Luka piše spet v 1. os. množine; iz tega sklepamo, da se je Pavlu ob njegovi vrnitvi s tretjega misijonskega potovanja v Filipih pridružil in ga spremljal v Jeruzalem.

(181) To je v nedeljo.

(182) As (gr. Assos) je na maloazijski obali, južno od Troade.

MALO KATEKIZMA ZA NAŠE MALE

Preden je šel Gospod v nebesa, je dal apostolom oblast, da so mogli voditi ljudi k zveščanju. Rekel jim je:

"Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej in učite vse narode; krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih spolnjevati vse, kar koli sem vam zapovedal; in glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta."

"Kdor bo veroval in bo krščen, bo zveščan, kdor pa ne bo veroval, bo pogubljen."

Pomni. Jezus je naročil apostolom tri reči:

naj vse ljudi uče;

naj jim delé svete zakramente;

in naj jim zapovedujejo, kako morajo živeti.

Jugoslavija: Zadrúžna gospodarska banka v Ljubljani, Miklošičeva cesta, s pripombo: za Duhovno življenje, Buenos Aires.

Brasil: Banco Germánico, Rio de Janeiro, Rua Alfandega 5 — Banco Germánico, Sao Paulo, Rua Alvarez Penteado 19 — Banco Germánico, Santos, Rua 15 de Noviembre 164 — Banco Holandés, Sao Paulo, Rua da quintanda 9.

Paraguay: Banco Germánico, Calle Peas. Franco esq. Chile.

Chile: Banco Germánico de la A. S., Santiago, Calle Huerfanos 833.

Banco Germánico, Valparaíso, calle Pratt 238.

Francija, Belgija in Luksemburg: Banque Baruch et Cie., Paris, 15 rue Lafayette.

Holandsko: Holandsche Bank — Unie N. V., Heerengracht 432, Amsterdam,

Nemško: Deutsch-Südamerikanische Bank A. G., Mohrenstrasse 20, Berlin.

Naročniki iz Severne Amerike nam najenostavnejše nakažejo naročnino v čerkih The Chase National Bank of The City of New-York, ki ima svoje podružnice po vseh večjih severoameriških mestih. Čeki naj se glase na:

Administration of The Spiritual Life, Buenos Aires, Argentina.

SLOVENSKA KROJAČNICA IN TRGOVINA

z manufakturnim blagom po konkurenčnih cenah.

Priporočila se: Sebastian Mozetič

Buenos Aires

OSORIO 5025 (La Paternal)

VIGILOVE POVESTICE

so gotovo najboljše, kar premore Južna Amerika v mladinskem slovstvu. Doslej je izšlo 86 povestic, tiskanih na finem papirju in bogato in res umetniško ilustriranih. Stanejo samo po deset centavov, dobite pa jih v vsaki knjigarni.

Pri najboljši volji Vam Vaši ne morejo pisati vseh novic iz domačih krajev, Vi bi pa radi vse vedeli. Naročite si torej najboljši slovenski dnevnik SLOVENEC ali najboljši slovenski tednik DOMOLJUB. Naročnina dnevnika Slovenec mesečno \$ 4.—, tednika Domoljub letno \$ 6.— in mesečnika Bogoljub letno \$ 3.—.

Naročila:

UPRAVA SLOVENCA, DOMO-
LJUBA IN BOGOLJUBA

Kopitarjeva ulica 6
LJUBLJANA, Jugoslavija

Banco Germánico

DE LA AMERICA DEL SUR

Av. L. N. Alem 150 - BUENOS AIRES - 25 de Mayo 149-59

PODRUŽNICE V JUŽNI AMERIKI:

BUENOS AIRES	CHILE	BRASIL	PARAGUAY
Mercado de Abasto	SANTIAGO	RIO-SANTOS	C. Pres. Franco
Corriente 3223	VALPARAISO	SAO PAULO	ASUNCION

HRANILNICA:

Komu boste zaupali Vaše prihranke?

Banco Germánico Vam nudi popolno varnost in primerne obresti!

DENARNE POŠILJKE:

Potom katere banke boste poslali denar svojim domačinom?

Banco Germánico sprejema vso odgovornost, da bo Vaš nalog najtočneje, najhitreje i najvarneje izvršen.

VOZNE KARTE:

Kje boste kupili ladijsko vozno karto?

Banco Germánico je predstavnica vseh parobrodskih družb in Vam more nuditi bodisi vozovnice bodisi pozivnice pod najugodnejšimi pogoji.

IZSELJENSKA POŠTA:

Kam naj Vam pošiljajo pošto, če nimate stalnega bivališča?

Banco Germánico raspolaga s posebnim oddelkom za izseljensko pošto, ki Vam jo hrani ali brezplačno pošilja na Vaš najnovejši naslov.

Naše uradne ure: od 8½ do 7 zvečer; ob sobotah do 12½.

SIGURNOST! BRZINA! USLUŽNOST! POVERJENJE!